

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ПРОСТИТУЦІЇ

THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS OF PROSTITUTION LEGALIZATION

Миронець О.М.,
старший викладач кафедри конституційного й адміністративного права
Навчально-наукового Юридичного інституту
Національного авіаційного університету

Капустяк І.О.,
студентка Навчально-наукового Юридичного інституту
Національного авіаційного університету

У статті розглянуто теоретико-правові аспекти легалізації проституції. Авторами досліджено поняття та історико-правовий бік цього негативного соціального явища. Проаналізовані позитивні та негативні сторони узаконення надання інтимних послуг за грошову винагороду.

Ключові слова: легалізація, проституція, легалізація проституції, девіантна поведінка, моральний розпад суспільства, інтимні послуги, секс-індустрія.

В статье рассмотрены теоретико-правые аспекты легализации проституции. Авторами исследовано понятие и историко-правовая сторона этого негативного социального явления. Проанализированы положительные и отрицательные стороны узаконивания предоставления интимных услуг за денежное вознаграждение.

Ключевые слова: легализация, проституция, легализация проституции, девиантное поведение, нравственный распад общества, интимные услуги, секс-индустрия.

The article deals with theoretical and legal aspects of prostitution legalization. The authors investigate a concept and historical-legal side of this negative social phenomenon. Positive and negative aspects of legalization of intimate services for monetary compensation have been analyzed.

Key words: legalization, prostitution, legalization of prostitution, deviant behavior, moral disintegration of a society, intimate services, sex industry.

Постановка проблеми. Реалії соціально-економічних труднощів сьогодення, глибока криза духовності українського народу, а також євроінтеграційні процеси нашої держави все частіше активізують дискусії навколо питання узаконення заняття проституцією. Легалізація цього явища не є новим предметом обговорення як на буденному, так і на науковому рівні. Проте саме у наші дні, коли офіційно все більше країн світу надання інтимних послуг за винагороду визнають підприємницькою діяльністю, вказане питання не лише не втрачає своєї актуальності, а й зумовлює відповідні новаторські пропозиції з боку законотворців. Так, у вересні 2015 року у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону України «Про регулювання проституції та діяльність секс-закладів» [1]. Незважаючи на те, що невдовзі його було відкликано, він і досі перебуває у центрі підвищеної уваги і зацікавленості суспільства та засобів масової інформації, а порушене ним питання залишається відкритим.

Стан дослідження. Хоча проституція як негативне моральне явище стала предметом наукового інтересу таких вчених, як, наприклад, І. Бандурка, О. Надьон, Н. Уханова, С. Шлик, А. Шпаков та інші, проте її легалізація є малодослідженою. Можна стверджувати, що сьогоденні позитивні та негативні сторони узаконення надання інтимних послуг за винагороду для сучасного розвитку українського суспільства та прийдешніх поколінь нашого народу є недостатньо вивченими, що зумовлює актуальність цієї статті.

Метою статті є аналіз легалізації проституції. Для досягнення цієї мети необхідно:

- 1) розглянути теоретико-правову сторону розуміння поняття проституції;
- 2) дослідити історико-правові аспекти надання інтимних послуг за грошову винагороду;
- 3) проаналізувати негативні та позитивні наслідки легалізації проституції для України.

Виклад основного матеріалу. Термін «проституція» походить від лат. prostitution (збещення, осквернення)

та означає явище, породжене експлуататорським ладом, тобто продаж жінками свого тіла з метою здобути засоби для існування [2]. Сучасний словник української мови дає практично тотожне тлумачення, акцентуючи увагу на характері продажу тіла саме для статевих зносин [3, с. 298]. Проте тлумачний словник С. Ожегова називає ще одну ціль вказаної вище діяльності, а саме особисте збагачення [4]. Досить цікаво розуміється проституція як іноземне слово, яке ввійшло у склад російської мови. По-перше, спостерігається більш глибоке етимологічне дослідження терміна, оскільки лат. prostitutio походить від prostituere, що означає виставляти на продаж або на глум. По-друге, під ним розуміється розбещення, моральне падіння; акт, яким жінка віддає себе багатьом чоловікам за плату або через пристрасть до чуттєвих насолод; проституція є ремеслом відповідно до поліцейського права [5].

Отже, поняття «проституція» розглядається як професійна діяльність осіб жіночої статі, що має систематичний характер, з метою отримання винагороди або/та задоволення фізичних потреб на ґрунті низьких моральних цінностей та розбещеного способу існування.

Надання інтимних послуг за винагороду сягає глибокої давнини. Так, О. Надьон вважає, що в розвитку проституції виділяється чотири основні періоди. Перший – період гостинності, за якого дружина, сестра, дочка господаря могли бути запропоновані гостю. На другому етапі так званої «релігійної» проституції незайманість осіб жіночої статі приносилася у жертву божествам. Доба середньовіччя характеризувалася легалізацією та терпимістю до цього явища до кінця XV століття. Проте, зважаючи на значне поширення пов'язаних із ним венеричних хвороб, офіційний режим набув заборонного та карно-репресивного характеру. На четвертому етапі терпимості до проституції як соціального явища за умови лікарсько-поліцейського нагляду розпочинається її регламентація [6, с. 93]

Т. Чубіна в історії виділяє три основні форми політики щодо проституції, такі як заборона, регламентація (реєстрація і медичне спостереження) і профілактика

(роз'яснювальна робота за відсутності заборони і реєстрації) [7].

Перші кроки до упорядкування цього негативного суспільного явища правовими засобами було зроблено ще у Стародавньому Римі. За бажанням жінки їй видавалася ліцензія на заняття проституцією – *licentia stupri* («дозвіл на розбещення»: лат. *licentia* – дозвіл; лат. *stupri* – безчестя, позор, срам, розбещення) [8]. Незважаючи на те, що по-вій час від часу суворо карали, били кийками, кидали до в'язниць, ставили тавро, потреба в них у суспільстві залишалася значною. Сплачуючи великі податки, жриці кохання істотно поповнювали скарбниці міст, сприяли розвитку міжособистісних відносин із представниками інших країн тощо. Важливо відзначити, що у цей період часу проституція сформувалася як професія [9, с. 21].

У часи падіння моралі в Стародавній Греції, щоб уберегти родинні стосунки від розкладання, афінський архонт Солон у VI ст. до н. е. санкціонував відкриття публічних будинків, легалізував проституцію, розглядаючи її як спосіб, у який можна було б задовольнити потреби чоловіків і тим самим викоренити позашлюбні статеві стосунки із заміжними жінками [6, с. 93].

У середньовічній Англії регулювання функціонування будинків розпусти включало заборону на примус до проституції та надання сексуальних послуг у святкові дні. У 1546 році Генріх VIII здійснив невдалу спробу закрити борделі, щоб попередити розповсюдження сифілісу. Ухвалений три століття тому (в 1864 році) Закон про інфекційні захворювання дозволив поліції заарештовувати повій у портах і військових містечках та приводити їх на примусовий огляд для перевірки на наявність венеричних захворювань [10].

У Росії перші укази про боротьбу з проституцією з'явилися у 1649 році, в указі за рік до цього говорилося про жорстке спостереження за злочинцями та розпусними дівицями. У 1763 році через значне поширення венеричних захворювань в армії було санкціоновано допит хворих солдат, які отримували наказ на розшук хворих жінок. Останні підлягали огляду, лікуванню та висилці. Статут 1782 року забороняв здавати у найм свій будинок для всього роду втіх іншим людям, а за невиконання винні притягувалися до відповідальності. Крім того, суворо каралося звідництво [9, с. 122].

У 1843 році проституція була оголошена терпимою. А в 1844 році, упевнившись у марності спроб заборонити проституцію, уряд створив правила для утриманців будинків розпусти і проститутток, які діяли майже до початку XX ст. [11, с. 81]. Для контролю за проституцією і попередження епідемій та венеричних захворювань у жовтні 1843 року у Петербурзі при медичному департаменті Міністерства внутрішніх справ для експерименту створюється особливий лікарсько-поліцейський комітет. Того ж року за ініціативою міністра внутрішніх справ Л. Петровського проституція була легалізована, а в 1846 році за його ж ініціативою проститутки, які перебували під наглядом, звільнялися від покарання за заняття проституцією [12, с. 34–35].

Існували категорії людей, такі як солдати, моряки, неодружені чоловіки, що не поділяли загальноприйнятних громадських настроїв та розглядали проституцію як необхідне благо, без якого важко уявити своє дозвілля [13, с. 92]. У дореволюційній Росії повії становили особливий прошарок суспільства, який називався «розрядніми жінками». Вони повинні були ставати на облік у поліції, здавати паспорт, а замість нього отримували «жовтий квиток» – офіційне свідоцтво того, що жінка вже не належала до числа порядних. Усі «розрядні жінки» повинні були регулярно проходити медичні огляди [9, с. 123].

На думку О. Надьона, регламентація проституції означала, що суспільство певного мірою примирилося з нею як із неминучим соціальним явищем, але шляхом нагляду за відповідною категорією жінок намагалось пом'якшити

негативні прояви цього феномена. Регламентація складалася з таких елементів, як реєстрація проститутток; обов'язковий періодичний медичний огляд; проживання зареєстрованих проститутток у певних місцях (квартири, будинки); обов'язкове (під страхом примусу і покарання) лікування венеричних захворювань [6, с. 93].

У наші дні сформувався дві позиції щодо узаконення надання інтимних послуг.

Прихильники легалізації проституції вважають, що це зменшить злочинність, покращить здоров'я людей, збільшить податкові надходження, допоможе людям вийти з бідності, прибрати проститутток з вулиць та дасть змогу дорослим зробити свій вибір. Вони стверджують, що проституція є злочином без потерпілого (в 11 округах штату Невада вона залишається законною) [14]. У всьому світі проституційний бізнес коштує 186 мільярдів доларів (згідно з веб-сайтом www.havocscope.com, який аналізує тіньову економіку). Дохід у цьому масштабі може принести багато податкових надходжень. За оцінками, легалізація проституції в США може дати податковим органам близько 20 мільярдів доларів на рік. У Німеччині, яка лібералізувала закони про проституцію у 2002 році, юридична галузь коштує близько 16 млрд євро, а податкові надходження є важливим внеском у деякі міські бюджети. Настав час секс-індустрії оподатковуватися, як будь-який інший бізнес, і ці надходження можуть принести користь суспільству [15].

Супротивники легалізації проституції вважають, що це призведе до збільшення захворювань, які передаються статевим шляхом, таких як СНІД, глобальної торгівлі людьми та насильницьких злочинів, включаючи звалтування та вбивство. Вони стверджують, що проституція є за своєю суттю аморальною, комерційно-експлуататорською і сприяє пригніченню чоловіками жінок [14].

На думку В. Снісаренко, між рівнем проституції та рівнем захворюваності на ВІЛ/СНІД є прямий безпосередній зв'язок, адже одним із найбільш поширених способів зараження ВІЛ/СНІД поряд з ін'єкційним вживанням наркотиків є незахищені статеві акти [16, с. 247].

У легалізованому середовищі незаконні комерційні сексуальні акти можуть, таким чином, маскуватися як законні. Крім того, проституція вже давно стала стигматизованою практикою. Таким чином, легалізація може суттєво збільшити попит шляхом не лише усунення стримуючого ефекту покарання, але і зменшення стигми, що зробить торгівлю людьми ще більш вигідною. Отже, чистий ефект легалізації проституції може призвести до погіршення ситуації, збільшення поширеності торгівлі людьми [17].

Проституція морально неправильна. Зведення сексу до фінансової операції підриває нормальний людські стосунки, шлюб і сім'ю. У країнах, де проституція легалізована та оподаткована, держава фактично стала сутенером. Аморальність секс-торгівлі була визнана впродовж всієї історії, а її незаконність є запорукою збереження святості основних цінностей суспільства. Проституція є образою для вірян у світі [15]. Перевірка власників борделів та моніторинг відповідності умовам ліцензування у Нідерландах не є прозорими та такими, що дають змогу розкривати торгівлю людьми. Боротьба з торгівлею сексом за допомогою системи кримінального правосуддя може бути навіть важчою в легалізованому проституційному секторі. Аналогічним чином офіційні дані Данії супроводжують ідею значного збільшення попиту після створення юридичного ринку. Оцінки Данської національної ради соціальних служб свідчать, що після того, як у 1999 році проституція стала законною, кількість людей, що проституційувалися, зросла на понад 40% з 2002 до 2009 року, що відповідає значному стрибку попиту. Тим часом у сусідній Швеції, де купівля сексу була криміналізована у 1999 році (але продаж сексуальних цінностей залишався законним), збільшення проституції не спостерігалось [17].

Досвід Німеччини також показує, що легалізація проституції «не працює». Жінками зловживають годинами у величезних мега-борделях навколо німецьких міст. Торговельні банди продовжують продавати дівчат зі Східної Європи, Південної Америки та Африки у сексуальне рабство. Промисловість залишається нерегульованою і недостатньо контролюється. Вона заохочує корупцію, наркотики та інші злочини. Згідно зі звітом міністерства сім'ї Німеччини, встановлене десятиліття легалізації не привело до будь-якого реального покращення соціального захисту проституток, а також не було жодного «твердого свідчення» про те, що закон зменшив рівень злочинності. Поліція у Нідерландах, згідно з її законами про ліберальну проституцію, оцінила, що до 90% секс-працівників не займаються професійною діяльністю добровільно [15].

Як вказує С. Хендлін, за результатами аналізу близько 150 країн світу можна дійти висновку про те, що країни, у яких проституція є юридичним досвідом, збільшили показник торгівлі людьми, тобто між правовою проституцією та торгівлею сексом існує прямиий зв'язок [18].

Висновки. Вказані вище аргументи щодо негативних наслідків легалізації проституції, на нашу думку, актуальні і для нашої держави. Активні противники легалізації до-

дять, що створити ефективний контроль буде неможливо. Так, на думку І. Горпинченко, легальна проституція – це міф, бо отримати економічну користь від її легалізації буде неможливо, тому що сам по собі цей бізнес є кримінальним і будуть створені такі схеми, які допоможуть ухилитися від сплати податків. Створити ефективну систему медичного контролю буде також проблематичним. За його словами, пові першими усвідомили небезпеку ВІЛ-інфекції і тому постійно використовують бар'єрні засоби контрацепції. Медичні картки на пові в медичних закладах стануть предметом для поширення інформації про їх господарів, що небажано для «трудівниць кохання». Санітарні книжки ніхто з пові заводити не буде, тим більше показувати їх потенціальним клієнтам. Як буде виглядати пенсійне забезпечення екс-пові, також невідомо. Вік її виходу на «професійну пенсію» становить 35–40 років. Як і за чий рахунок вона буде доживати до 55 років? [19]. Отже, питання легалізації проституції в Україні у наш час є більше питанням моральних цінностей, духовного розвитку суспільства, ніж суто економічним. Ми вважаємо, що узаконення надання інтимних послуг за грошову винагороду у нашій державі є передчасним та зумовить низку негативних наслідків для існування і здорового розвитку всього українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Проект Закону України «Про регулювання проституції та діяльність секс-закладів» № 3139 від 18 вересня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56559
2. Ушаков Д.Н. Толковый словарь Ушакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/987282>
3. Словник української мови: в 11 томах. – Том 8, 1977. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/prostyucija>
4. Ожегов С.И. Толковый словарь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <HTTP://ENC-DIC.COM/OZHEGOV/PROSTITUCIJA-27816.HTML>
5. Чудинов А.Н. Словарь иностранных слов, вошедших в состав русского языка. – 1910 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/29491
6. Надьон О.В. Проституція: соціальний аспект та кримінальний аналіз / О.В. Надьон // Право і Безпека. – 2005. – Т. 4, № 4. – С. 92–98.
7. Чубіна Т.Д. Проституція як форма вияву девіантної поведінки / Т.Д. Чубіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_WP_2015/Psihologia/13_200387.doc.htm
8. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Проституция>
9. Мінц М.О. Соціологія девіантної поведінки: Навчальний посібник / За ред. М.О. Мінца. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 244 с.
10. Муравйов О., Милованов Т., Талавера О. Легалізація проституції в Україні: бути чи не бути [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/10/21/7085619/>
11. Павленко П.Д., Руднева М.Я. Социальная работа с лицами и группами девиантного поведения: Учеб. пособие / Отв. ред. П.Д. Павленко. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 185 с.
12. Энциклопедический словарь / Издат.: ФА. Брокгауз и И.А. Ефрон. – Т.ХХУ (П-Р). – СПб, 1898. – С. 31–48.
13. Барков І.В. Проституція в контексті її морально-етичного сприйняття мешканцями міста Миколаєва другої половини XIX ст. (за матеріалами державного архіву Миколаївської області) / І.В. Барков // Сумська старовина. – 2015. – № 47. – С. 87–94.
14. Should Prostitution Be Legal? THE LEADING SOURCE FOR PROS & CONSOFT CONTROVERSIAL ISSUES [Electronic source]. – The mood of access: <https://prostitution.procon.org/>.
15. Arguments for and against legalising prostitution [Electronic source]. – The mood of access: <http://www.debatingeurope.eu/focus/arguments-legalising-prostitution/#.WfoNOo-0Ndg>
16. Снісаренко К.С. Проституція і ВІЛ/СНІД: головні взаємозв'язки / К.С. Снісаренко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Право. – 2013. – № 1062, вип. 14. – С. 245–247.
17. Koster Katherine. Legal in Theory: Germany's Sex Trade Laws and Why They Have Nothing to Do With Amnesty Sex Work Proposal / Katherine Koster // The World Post [Electronic source]. – The mood of access: https://www.huffingtonpost.com/katherine-koster/legal-in-theory-germanys-_b_8037820.html
18. Hedlin Simon. Why Legalizing Prostitution May Not Work / Simon Hedlin // Forbes [Electronic source]. – The mood of access: <https://www.forbes.com/sites/realspin/2016/10/17/why-legalizing-prostitution-may-not-work/#6bd947916678>
19. Горпинченко І. Мифы о легализации проституции / И. Горпинченко / Здоровье. – 2007. – № 1.